

Zapomniany maj

STRAJK TRÓJMIEJSKIEJ MŁODZIEŻY Z 1946 ROKU

W maju 1946 roku młodzież wystąpiła przeciw władzy komunistycznej. W całej Polsce organizowano pochody, wiece i strajki. Nie ominęły one również Gdańska. Organizowane przez młodych ludzi wystąpienia były wyrazem sprzeciwu wobec degradacji przez komunistów święta państwowego *Konstytucji 3 maja*.

Dzień trzeciego maja ustanowiono świętem państwowym w okresie II Rzeczypospolitej dla uczczenia pamięci o uchwaleniu konstytucji z 1791 roku. Jednak w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej tzw. Polski Ludowej celebrowanie ustanowienia *Konstytucji 3 maja* nie była zgodna z polityką rządzących, którzy obawiali się, że odciągnie ona uwagę społeczeństwa od Święta Pracy przypadającego pierwszego maja. W 1945 roku obchody trzeciomajowe odbyły się bez większych przeszkód. Ważniejsze wówczas były inne bieżące sprawy związane z wdrażaniem władzy w państwie, a dodatkowo w okresie tym rządzący nie chcieli wywołać niezadowolenia wśród społeczeństwa. Jednak już w kolejnym roku możliwości świętowania ograniczone zostały jedynie do zamkniętych uroczystości, co ogłoszono dopiero na dzień przed przypadającym świętem. Zakaz ten nie powstrzymał jednak ludności, a zwłaszcza młodzieży, przed wzięciem udziału w zaplanowanych już obchodach.

Władza państwowa do wyegzekwowania wprowadzonego zakazu wykorzystwała żołnierzy oraz funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i Urzędu Bezpieczeństwa. W kilku przypadkach, w celu

wstrzymania przebiegu uroczystości, funkcjonariusze użyli broni. Do największych starć doszło w Krakowie, gdzie do pacyfikacji manifestującej młodzieży użyto broni pancernej. Według szacunków, łącznie w zamieszkach w całym kraju zginęło od kilku do kilkunastu młodych ludzi¹.

Brutalne potraktowanie uczestników obchodów święta *Konstytucji 3 maja* spotkało się z reakcją społeczeństwa. Jako pierwsi strajki solidarnościowe rozpoczęli studenci krakowskich uczelni, następnie objęły one także akademie i szkoły w innych regionach kraju. W dniu 3 maja w Gdańsku nie doszło do manifestacji, bowiem studenci, z których większość stanowiły osoby pochodzące z innych miejscowości, przebywali wówczas w swoich domach rodzinnych w związku z przerwą wielkanocną. Wieści o organizowanych w południowej Polsce strajkach dotarły do Trójmiasta wraz z powracającą z ferii młodzieżą. Strajk solidarnościowy rozpoczął się 16 maja na Politechnice Gdańskiej, jednak wkrótce włączyła się do niego młodzież z pozostałych trójmiejskich uczelni, w tym z Wyższej Szkoły Handlu

Morskiego (późniejszej Wyższej Szkoły Ekonomicznej – jednej z poprzedniczek UG). Do starszych kolegów dołączyli także uczniowie szkół średnich, a nawet powszechnych. Wielu z uczestników protestów zostało relegowanych z placówek oświatowych. Opór młodych ludzi próbowano złamać także poprzez aresztowania czy groźby wyrzucenia z pracy członków rodziny. Strajk zakończono po tygodniu. Natomiast kolejne oficjalne uroczystości związane z uchwaleniem *Konstytucji 3 maja* odbyły się dopiero po roku 1989.

Tradycję strajku w dniu trzeciego maja, zapoczątkowaną w 1946 roku, trójmiejscy studenci kontynuowali przez cały okres Polski Ludowej. W ten sposób swój sprzeciw wobec władzy manifestowali m.in. w roku 1956, 1968, a także w 1981 oraz 1988 – już na Uniwersytecie Gdańskim.

Anna Siekierska

Archiwum UG
Szkoła Doktorska
Nauk Humanistycznych
i Społecznych UG

BIBLIOGRAFIA:

- R. Beger, *Dwa maje – strajki na uczelniach Trójmiasta w latach 1946 i 1988*, „Pismo PG: Pismo Pracowników i Studentów Politechniki Gdańskiej” 2007, nr 5 (126), s. 22–29.
Ł. Kamiński, *Polacy wobec nowej rzeczywistości 1944–1948. Formy pozainstytucjonalnego, żywiołowego oporu społecznego*, Toruń 2000. „Dziennik Bałtycki”, 19.05.1946, nr 136, s. 1.

¹ Ł. Kamiński, *Polacy wobec nowej rzeczywistości 1944–1948. Formy pozainstytucjonalnego, żywiołowego oporu społecznego*, Toruń 2000, s. 119–120, 140–141, 160–161.